

Socialnämnden

Socialdepartementet

Yttrande över betänkande av Utredningen om stärkt stöd till anhöriga (SOU 2024:60)

Dnr SN 2024/149

Sammanfattande synpunkter

Socialnämnden i Ekerö kommun ställer sig positiv till utredningen i dess helhet och instämmer i utredningens förslag. Att stärka stödet till anhöriga, och förtydliga att barn kan vara anhöriga och i behov av stöd, är av stor vikt för både enskilda anhöriga och utifrån ett samhällsperspektiv. Socialnämnden ser dock ett behov av att förtydliga anhörigkontaktens roll, och hur den skiljer sig från anhörigkonsulentens uppdrag. Ett utökad uppdrag för socialtjänsten ställer även krav på utökade ekonomiska förutsättningar.

Anhöriga är en varierad målgrupp som utför en stor del av det totala omsorgsarbetet. Deras insatser kompletterar och förebygger det stöd som samhället erbjuder. Utifrån de demografiska utmaningarna kommer sannolikt anhörigas insatser att bli mer omfattande framöver. Det är därför av betydelse att hitta sätt för att ytterligare stärka anhörigstödet och med det också förebygga ohälsa hos anhöriga.

Socialnämnden i Ekerö kommun har prioriterat att yttra sig om de förslag som i störst utsträckning berör nämndens ansvarsområden och uppdrag samt de förslag som påverkar nämndens förutsättningar att utföra dessa.

Ställningstagande till utredningens förslag

Socialnämnden ställer sig positiv till att erbjuda en anhörigkontakt för anhöriga med ett särskilt behov av stöd

Att kommuner blir skyldiga att erbjuda en anhörigkontakt kan bidra till ett mer likvärdigt anhörigstöd i kommuner, som idag kan se olika ut. Socialnämnden ställer sig därför positiv till förslaget att erbjuda en anhörigkontakt till anhöriga som behöver särskilt stöd.

Socialnämnden ställer sig även bakom förslaget att det ska vara möjligt att erbjuda en anhörigkontakt utan behovsprövning, för att insatsen ska vara lätt tillgänglig för den som är i behov av stöd.

Socialnämnden anser dock att det i utredningen inte tillräckligt tydligt framgår om anhörigkontakt är ett förtydligande av anhörigkonsulentens roll och uppdrag, eller huruvida det är en ny och mer omfattande insats som ska erbjudas till anhöriga som behöver särskilt stöd. Anhörigkonsulenter utför redan idag flera av de insatser som beskrivs i anhörigkontaktens uppdrag. Anhörigkontaktens uppdrag kan dock tolkas som att ett mer konkret och individanpassat stöd ska erbjudas till anhöriga. Om så är fallet ställer det krav på utökade ekonomiska förutsättningar för att kunna erbjuda anhöriga ett mer omfattande stöd.

Kommentar till avgränsning av vilken krets av anhöriga som omfattas av förslaget om anhörigkontakt

Socialnämnden ser positivt på att målgruppen för anhörigkontakten inte begränsas till att den närstående har vissa sjukdomar eller diagnoser, utan i stället utgår från den anhöriges individuella behov. Med nuvarande förslag på lydelse i 5 kap. 10 § Socialtjänstlagen saknas dock anhöriga till personer med kortvarig allvarlig sjukdom. Dessa personer vårdas allt oftare i hemmet, vilket bidrar till ett behov av stöd till anhöriga även inom denna grupp. Enligt socialnämndens erfarenhet blir dessa anhörigas behov inte alltid omhändertagna av regionen och de vänder sig då till kommunens anhörigstöd.

Socialnämnden ställer sig positiv till förtydligande av det direkta stödet till anhöriga i socialtjänstlagen

Socialnämnden ställer sig positiv till att anhörigas behov av information och vägledning förtydligas i lag, eftersom anhöriga i hög grad efterfrågar det.

Socialnämnden ställer sig positiv till att stödet till barn som är anhöriga förtydligas i socialtjänstlagen

För att fler barn som är anhöriga ska uppmärksammas och erbjudas stöd ställer sig socialnämnden bakom förslaget att inkludera barn som anhöriga som en uttalad målgrupp för anhörigstödet. Det kan också bidra till ett mer likvärdigt stöd för barn som anhöriga i landet.

Barn som är anhöriga erbjuds till viss del information och stöd i olika former redan idag. Att erbjuda stöd till barn är dock ofta avhängigt att de blir aktuella för utredning och att båda föräldrarna samtycker till kontakten eller stödinsatsen. För att nå barn som inte blir aktuella på socialtjänsten eller barn vars båda föräldrar inte samtycker till kontakt har ofta

skolväsendet, genom elevhälsan, möjlighet att erbjuda stöd till barn som är anhöriga på ett mer tillgängligt sätt än socialtjänsten.

Socialnämnden vill dock betona att information och stöd till barn som är anhöriga i första hand ska ges av den huvudman som har hand om den närstående. Detta då barn ofta behöver konkret information om till exempel en närståendes sjukdom, behandling eller stödinsats. Socialnämnden välkomnar därmed de föreslagna lagändringarna i patientsäkerhetslagen och hälso- och sjukvårdslagen. Socialnämnden noterar dock att kommunens yttersta ansvar gör att ett utökat ansvar för barn som är anhöriga, om de inte blir omhändertagna av den huvudman där behovet uppstår, kommer att kräva resurser. Tillförs inte det riskerar det att leda till att resurserna inte räcker till för andra barn som är i behov av stöd.

Den föreslagna lagändringen innebär vidare fler arbetsuppgifter för personal inom socialtjänsten i form av att exempelvis inhämta samtycke från vårdnadshavare för att samtala med barn, samordna med föräldrar och skola för att träffa barnen, ta fram barnanpassat informationsmaterial, genomföra samtal med barn och göra barnkonsekvensanalyser.

Ett utökat ansvar och nya uppgifter för socialtjänsten ställer krav på utökade ekonomiska förutsättningar.

Socialnämnden ställer sig positiv till förslaget om insatser för att öka kunskaperna om hur barn som anhöriga kan uppmärksammas

Lagförslaget medför ett behov av att säkerställa kompetensen för att fler personalgrupper inom socialtjänstens verksamhet ska ha kunskap om barns behov och rättigheter och kunna samtala med barn, även inom enheter som i första hand vänder sig till andra målgrupper. Därför ställer sig socialnämnden även positiv till förslaget om att regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett stödmaterial för handläggare inom socialtjänsten om hur barn som anhöriga kan uppmärksammas.

Kompetens och utveckling av arbetssätt behövs även inom utförarverksamheter för att säkerställa att anhöriga, både barn och vuxna, får den information de efterfrågar och görs delaktiga i utformningen av omsorgen om den närstående.

Socialnämnden ställer sig positiv till att en informationsportal för anhöriga bör inrättas

Som det konstateras i utredningen är anhöriga i behov av information och behöver kunna hitta den på ett lättillgängligt sätt. Socialnämnden ställer sig därför positiv till förslaget om en informationsportal för anhöriga.

För Ekerö kommun

Ove Wallin (C)

Socialnämndens ordförande